

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А

Бр. 48.

Београдъ 26. Новембра.

1848.

ПРАЗНИКЪ СВ. КИРІЯКА У НЕГОТИНУ ТЕК. ГОДИНЕ. *)

Ей радости! — свой Србін благо!
 Правдо вѣчна, и мораде быти,
 Да се явишь у подпуной свити; —
 Некадъ было: мы смо тавновали,
 Пропадали велики и мали;
 Кружили насъ легіони яда,
 Не бы нама за спасенѣ града;
 Погибасмо у валима туге,
 Душманъ злошћу назив'о насъ руге;
 Газила насъ нога многи бѣса,
 Якнусмо чуло с' до небеса —
 Дошло време, Богъ в добаръ быо:
 Караѳорђе Србе слободио!...

Доситіе, Бугар-Славенине,
 Србска дико а владико светый!
 Што л' е дана у години дугой,
 Свѣм' данима, о преосвѣенный,
 Круну данасъ мето с' не помрачну!

Данъ освану — шта ће намъ донети
 Септемврија двадестъ и деветый? —
 Ев' одсвуда слухъ загуша туна
 Силна рика србскіе плотуна:
 „Сынъ е Ћорѳа прву лучу свѣта
 На давашный данавъ угледао,
 И сынъ Ћорѳа Србадиомъ влада
 По закону како иште правда! —
 Урра Князу Караѳорђевићу!“ —

Обштый тако вастргъ и веселѣ,
 А то шта ће хвалѣнъ Доситіе
 Одъ Тимока великий владика

*) Случайно до сада вздржано. у.

У бѣлу граду Неготину?
 Пошто очо Божю службу служат'
 И „приндите“ одпою главоиъ
 И Божію службу савршио,
 Са „словомъ“ в дивно савршио,
 И господа изъ цркве изишла: —
 Ал' и точно заказав' владика
 Къ нѣм' на ручакъ до у конакъ нѣговъ,
 Петый сахатъ да све тамо ваѣ.
 Ой ты коло вазда мени мило,
 Мило св ми и примило было!
 Кадъ и мени у твоіой дружини
 Гостолюбно мѣсто се начини,
 Те я виѣ честите прилике,
 Одъ врлости образе толике,
 Башъ е нема далеко у свѣту!
 Ев' шта, брате, радиш' Неготинци:
 Донесоме изъ одае друге
 Портре едно Княза Александра,
 Турише га нег' и нарочито
 Према себи горе у прочелѣ,
 Овъ да ѣмъ в предъ очима свуде,
 Да га гл'аю, да га с' наслаѣаю.
 Рѣчь мудра гостбу зачиняла.
 Съ мора рибе было изобиля,
 Те кадъ за тнѣмъ наздравлят' се стало,
 Владика в чашу поприміо,
 Уз'о чашу у десницу руку,
 Наздравіо честитоме Князу,
 И ономе Петру знамениту
 Правителству штованоме цѣлу.
 Другомъ светый чашу поприміо
 (Милый Боже да чудне драготе!)
 И јошъ едну наздравіо едру:
 „Ни у здравлѣ цара ни Кесара,
 Веѣъ у здравлѣ Јосиф' патријара,
 И сокола Блачића-бана,

Срб-Войводе Шупљикац-Витеза —
 Урра Срби! Урра Остријанци!!“ —
 Гости чули — сви су поумнули,
 Да кром' едногъ сунца преяснога
 И јошъ едно виде на небеси . . .
 Нрангија се устоетруче еци . . .
 У својмъ гробу Велько с' промешкољи.
 (Шта л' бы гукн'о да в устат' мог'о, —
 Срб-Войвода у земљи остријској!) —

Ой! кадъ се срећа одъ несреће дѣли,
 Изъ небыѣа уљзе с' у быѣе,
 Човѣкъ с' роди — ништ' до едно писмо,
 При повитку приза печать — име —
 И путуе кроза животь овде
 Докъ и печать веѣ не пукне истый.
 Охъ! не створив' добра никољко
 Башъ и народъ пре зачат' жару,
 Не зна како — еле издурао
 Онъ нестане, загрля га пронасть, —
 А Србъ данасъ родио се. Име
 У Остриј ютросъ прославио,
 Потерао грозна Маѣарну,
 Родъ арпадскій, изродъ азійскій. —

Бѣла вило грло ми промукло.
 Кудъ ми веѣ упињат' се више,
 Шантаву л' се пенят' на пегаза?!
 Нек' су живе све Краинскѣ главе,
 Што светкую „празникъ“ у Краини!!!

У Неготину 1848.

Борѣ Райковнѣ.

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢДКА.

У едногъ отца кодъ три сына десно
 око сміе се, а лѣво плаче, сузи.

Быо еданъ човекъ, па е имао три сына,
 два паметна, а трећегъ сулуда. У тогъ човека
 десно се око увіекъ сміяло, а лѣво е плакало,
 сузило. Договоре се сынови тогъ човека, да
 иду къ нѣму еданъ по еданъ, да га питаю, за-
 што нѣгово десно око сміе се, а лѣво сузи.

Отиде дакле најстариј у собу къ отцу и
 запыта га: „Отацъ! право ми кажи, што љу
 да те питањ; зашто се твое десно око увіекъ
 сміе, а лѣво плаче?“ Отацъ на то ништ' му
 не одговори, нег' плане, сподадне ножъ па за

нѣимъ, а овај бѣж' на полъ, и забодѣ се ножъ
 у врата. Она двојица на пољу едѣва чекаю бра-
 та, да изиѣе, да чую, шта му е рек'о отацъ.
 Кадъ овај изиѣе, браћа га упитаю: „Казуй
 брате тако ти среѣе и здравля, шта ти е рек'о
 отацъ.“ А онъ ѣмъ одговори: „Нисте вы му-
 дриј одъ другогъ, идите, па ѣете чути.“

Отиде дакле другій средній братъ къ от-
 цу у собу и запыта га: „Отацъ! право ми ре-
 ци што љу да те питањ. Зашто се твое десно
 око увіекъ сміе, а лѣво плаче?“ Отацъ ни о-
 воме ништа не одговори, нег' плане, сподадне
 ножъ па за нѣимъ, а овај бѣж' на полъ, и за-
 бодѣ се ножъ у врата. Кадъ изиѣе къ браћи,
 упитаю га браћа: „Казуй брате тако ти среѣе
 и здравля, шта ти е отацъ казао.“ А онъ ѣмъ
 одговори: „Нисте вы мудриј одъ другогъ, иди-
 те, па ѣете чути.“ А то е рек'о најстаријемъ
 брату збогъ сулудогъ, да и онъ оде къ отцу,
 да чуе и види.

Отиде дакле и сулудій у собу къ отцу и за-
 пыта га: „Отацъ, ова моя два брата неѣе да
 ми кажу шта си ѣмъ реко, реци ты меня за-
 што се твое десно око увіекъ сміе, а лѣво плаче.“
 Отацъ на махъ плане, сподадне ножъ, и баѣи се
 ножемъ да га прободѣ, а овај како е стао, тако
 е и ост'о на својмъ мѣсту ништ' се поплашио не.
 Кадъ ово види отацъ, приѣе къ ѣму, и рекне
 му: „Но ты си мой правый сынъ, теби љу ка-
 зати, а оно су плашливци. Што се мое десно
 око сміе, то се я радуемъ и веселимъ съ тога,
 што ме вы, дѣцо, добро слушате, и пазите. А
 што ми лѣво око плаче, плаче съ тога; я самъ
 имао у башти еданъ чокотъ, кои ми е свакогъ
 сата по еданъ аковъ вина ліо. Дакле за данъ и
 ноѣ 24 акова вина ми наліе, па ми е онај чо-
 котъ украденъ, и нисамъ га мого наѣи, нити
 знамъ ко е ук'о, ни ди е. Те съ тогъ ми лѣво
 око плаче, и плакаѣе ми докъ не умремъ, ако га
 не наѣемъ.“ Кадъ изиѣе на полъ и овај сулу-
 дый, питаю га браћа, шта е реко отацъ, и онъ
 ѣмъ све по реду каже. Садъ они спреме пиѣе
 отцу и домаѣима, па се на путь крену. Кадъ у
 путу доѣу на едно раскриѣе, и предъ нѣима три
 пута. Договоре се два старија, и реву сулу-
 домъ најмлаѣемъ брату својму: „Ајде брате да
 изберемо себи сваѣй по еданъ путь, па сваѣй
 за се нек' иде, и нек' среѣу свою потражи.“
 „Оѣу браћо!“ одговори сулудый. „Вы изберите се-
 би сваѣй по еданъ путь, а я љу узети себи о-
 най, кои ми остане.“ Узму ова два старија два

пута еданъ до другога па се крену, и по томъ се састану, на еданъ изиђу, говорећи: „Богу вала, те се оне луде опростисмо.“ Сѣдну дакле да ручаю. Текъ што су они сѣли ести, ал' ето ти иде една шантава лисица на три ноге, почне се къ њима приближавати умилљавајући се, да бы л' и она шта ести добила. А ови, кадъ виде лисицу: „Ево лисице“, повичу, „айд' да е убиемо“, па батину у шаке те за њомъ, а лисица бѣж' онако шантава, и едва утече одъ њи — међутимъ наиђу вашке чобанске къ торби њиовой, и поеду све, што су имали. Кадъ се они врате къ торби, имадоше шта и видети.

Онај сулудый узме трећий путъ пред-а-се, па е ишао докъ нѣ огладио. Па онда сѣдне на траву подъ крушку, извади лѣбаць и сланину изъ торбе да еде. Текъ што е овај сѣо ести, ал' ето ти шантаве лисице оне исте, коју су му браћа вѣла, почне се къ овоме приближавати, и умилљвати егуцајући на три ноге. Овоме се разжали, како она шантуца, па рекне: „Оди лисо! знамъ да си гладна, и да ти е тешко, што и четврте ноге немашь.“ Даде јој ести, лѣба и сланине себи залогай а лисици залогай, кадъ се тако мало опораве, запыта њѣга лисица: „Ала брате право реци, куда ты идешъ.“ А онъ каже: „Тако и тако, имамъ отца и насъ три брата, па у отца ми се едно око увѣкъ смѣ, што га мы добро слушамо, а друго му око плаче, што су му украли еданъ њѣговъ чокоть, кои е свакогъ сата по еданъ аковъ вина лио, па садъ идемъ да пытамъ люде по свѣту, небы ли ми ко знао казати за тай чокоть, да га отцу добавимъ, да му око далъ не сузи.“

Лисица вели: „Е! па я знамъ ди е тай чокоть, нег' айд' за мнома.“ Пође онъ за лисицомъ, и дођу до едне велике баште. Садъ лисица рекне: „Овде е тай чокоть, когъ ты тражишь. Али е мучно до њѣга доћи. Ты садъ добро пази што ћу ти рећи: у той башти докъ се до чокота дође, мора се проћи покрай дванаестъ стража, и на свакој стражи по 12 чувара. Ако ови чувари узгледе, онда можешъ слободно проћи покрай њи, тако они гледајући спаваю. Ако ли узжуре не иди, тако они жмурећи бдіо, не спаваю. Кадъ уђешъ у башту, тамо кодъ чокота стое два ашова, еданъ дрвенъ, а другій гвоздены. Ал' ты немой узети гвоздены ашовъ да ископашъ чокоть, ерѣ ѣе ашовъ зазвонити, стражу пробудити, и стража ћете у-

ватити, те можешъ рѣаво проћи. Него узми дрвенъ ашовъ, па тымъ ископай чокоть, те лагано, кадъ стража гледи, изиђи на полъ къ мени, па си добио чокоть.

Айд' овај у башту, дође до прве страже, чувари избечили очи на њѣга, рекао бы свега ѣе га смождити. Но ояъ прође мимо њи, као мимо кавгогъ камня, дође до друге, треће, и све редомъ страже прође, уђе у башту къ самомъ чокоту, чокоть лие вио снакогъ сата по еданъ аковъ. Овоме лиенбо буде копати дрвенымъ ашовомъ, нег' сподадне гвоздены, и текъ што удари у землю њиме, ашовъ зазвони, пробуди стражу, стража се стече, увате га и дредаду своме господару.

Господаръ упыта овогъ сулудогъ: „Како си ты смео крозь толику стражу проћи и доћи у башту, да мой чокоть однесешъ?“ Сулудый рекне: „То нѣ твой нег' могъ отца чокоть, па могъ отца лиево око сузи, и сузиће докъ му годъ я чокоть не добавимъ, па я морамъ то чинити, и ако ми не дашъ могъ отца чокоть, я ћу доћи опетъ и по другій путь да га узмемъ.“ Господаръ вели: „Я теби овај чокоть немогу дати. Али ако ми добавишь златну ябуку, коя свака 24 сата прецвѣта, узрѣе, и златанъ плодъ донесе; я ћу ти дати.“ Изиђе онъ на полъ къ лисици, и упыта га лисица: „Но како е?“ А овај: „Нѣ никакко! крозь стражу самъ прошо быо, и почнемъ дрвенымъ ашовомъ чокоть одкопавати, ама ми се то дуго учани, и я узмемъ гвоздены ашовъ, ашовъ зазвони, стражу пробуди, стража ме увати и преда господару, и господаръ ми обећа дати чокоть, ако му добавимъ златну ябуку, коя за 24 сата прецвѣта, узрѣе, и златанъ плодъ донесе.“ Лисица: „А зашто ме ниси послушио? видишь, садъ бы лиепо мог'о съ чокотомъ отцу поћи.“ А онъ главома маше: „Видимъ, да самъ валіо, али више нећу.“

Лисица вели: „Айде да идемо дакле до златне буке.“ Доведе га лисица до друге далеко лѣпше одъ прве баште, и каже му да ѣе морати крозь онако исты 12 стража проћи. „А кадъ будешъ, вели, у башти ди е ябука златна, тамо стое две мотке дугачке, една златна, а друга дрвена. Ты не узимай златну да смлатишь едну златну ябуку, ерѣ ѣе златна грана засвирати, па ѣе пробудити стражу, те ћешъ зло проћи; нег' узми дрвену мотку, узмлати едну златну ябуку, па гледай да изиђешъ одма къ мени. А-

ко ли ме непослушашъ, я ти више нећу бити у помоћи.“ Овай: „Оћу лисо, само да ми е златну ябуку добити, да искупимъ чокоть, едва чекнамъ да отцу отидемъ.“ Оде онъ у башту, а лисица остане на пољу чекајућ. Прође 12 стражій, као и кодъ чокота. А кадъ е спазіо ябуку и на ябуци златне ябуке, а онъ одъ радости забораіо се ди е; нег' узме брже болъ златну мотку да смлати едну златну ябуку. Текъ што е додирнуо моткомъ златну грану, а златна грана засвира, стражу пробуди, стража дотрчи, увати га и преда га господару одъ златне ябуке.

Господаръ упыта сулудога: „Како си ты смео, и мог'о кодъ толике мое страже доћи у мою башту да смлатишъ златне ябуке?“ Сулудый вели: „Тако и тако, могъ отца лівѡ око сузи, што му е чокоть украденъ, кои е свакогъ сата ліо по еданъ аковъ вина. Тай чокоть чува се у овой и овой башти, и господаръ баште и чокота каз'о ми е: „Ако ми добавишъ златну ябуку, коя за 24 сата прецвѣта, узрїе, и златанъ плодъ донесе, я ћу ти дати чокоть.“ Па самъ зато дош'о, да узмлатимъ едну златну ябуку да дамъ ябуку за чокоть, и да чокоть отцу носимъ, да му лівѡ око не плаче. И ако ми недашъ златну ябуку садъ, я ћу опетъ доћи да е украдемъ.“

Господаръ: „Е добро кадъ е тако. А ты иди, па ми добави златогъ коня, кои за 24 сата оде преко свѣта, па ћу ти дати златну ябуку, ябуку подай за чокоть, чокоть носи отцу да не плаче више.“

Тако изиђе онъ напољ, и лисица дочека га: „Но шта е?“ Овай: „Нїе найболъ! Лїепе златне ябуке да се неможешъ нагледати одъ красоте, я се побунимъ, не тревимъ узети дрвену, к'о што си ми рекла, нег' узмемъ златну мотку, да узмлатимъ златну ябуку, грана засвира, стражу пробуди, стража ме увати, и преда господару, и господаръ ми рекне: ако му добавимъ златногъ коня, кои за 24 сата оде преко свѣта, да ће ми дати златну ябуку, да я ябуку за чокоть дадемъ, да га отцу однесемъ да не плаче више.“

Опетъ га лисица стане псовати и корети: „Та зашто ме послуш'о ниси? видишъ, како бы

већъ садъ кодъ отца быо. А тако киньшишъ и себе и мене.“ Моли се онъ лисици: „Само ми лисо коня добави, па ћу те увїењ одсадъ слушати.“

Одведе га лисица у едну велику грдну шуму, и у шуми дворъ нађу. У томъ двору 12 стража, као и кодъ чокота и кодъ златне ябуке, чуваю коня златногъ. Лисица рекне: „Садъ ћешъ ићи крозъ страже као и пређашишъ, ако гледи иди, ако жмуре не иди, кадъ доћешъ у шталу, тамо стои конъ златанъ златнимъ едецима везанъ. Кодъ коня има една златна, и една одъ кучина оплетена узда. Ты немой нипошто узимати златну нег' ону одъ кучина узду; ако га зауздашъ златномъ уздомъ, конъ ће заржати, стражу пробудити, стража ће те уватити, па коме горе нег' теби, мени брезъ коня да ниси изишао на очи.“ „Нећу лисо,“ рекне овай и оде. Прође све страже, и уђе у шталу кодъ коня. Кадъ онъ тамо, ал' конъ златанъ златна крила, лїепъ Боже да га се неможешъ нагледати одъ лїпоте. Види онъ златну узду, лїпа е и кићена. Види и ону одъ кучина, ружна, да не може гора бити. Ту е дуго мысліо, шта ће и како ће. Па онда рекне: „Та немогу одъ грдобе метнути овай гадъ (узду одъ кучина) на ову красоту, волиемъ га и не имати, нег' така коня наружити.“ Узме златну узду, заузда златна коня и узяши га. А конъ зарже, пробуди стражу, стража га увати и преда господару. Садъ господаръ рекне: „Како си се ты усудїо ући крозъ толике мое чуваре у мою шталу, да ми златна коня одведешъ.“ Сулудый: „Неволя ме гони, я имамъ кодъ куће отца, па му лівѡ око непрестано плаче, и плакаће докъ му годъ не добавимъ чокоть, кои е за данъ и ноћъ 24 акова вина наліо, тай су му чокоть украли, но я самъ га наш'о, и казано ми е да ћу я тай чокоть добити, ако господару чокота добавимъ златну ябуку. А господаръ златне ябуке вели, ако му добавимъ златногъ коня, да ће ми дати златну ябуку. Па самъ съ тога дош'о да одведемъ златногъ коня, да я златногъ коня за златну ябуку, златну ябуку за чокоть дадемъ, да га носимъ кући, и отцу га дамъ, да не плаче више.“

(Заклученїе слѣдуе.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Печатано Правителственой Книгопечатнїи у Београду.